

Тема 7. Теоретичні основи законодавчого регулювання бухгалтерського обліку та оподаткування суб'єктів господарювання

1. Законодавчі і нормативні документи з регулювання бухгалтерського обліку.
2. Правове регулювання складу та змісту розпорядчих документів щодо організації облікового процесу.
3. Податкова система України та основні засади податкового законодавства України.
4. Правила справляння окремих податків.
5. Системи оподаткування суб'єктів господарювання.

1. Законодавчі і нормативні документи з регулювання бухгалтерського обліку

Для нормального функціонування господарюючого суб'єкта в будь-якій економічній системі необхідно, щоб учасники, які приймають управлінські рішення, мали повну, точну і достовірну інформацію про фінансово-майновий стан керованого об'єкта.

Тому ведення господарства вимагає організації спостереження за господарською діяльністю для контролю за виконанням намічених завдань та забезпечення органів управління необхідними даними. Таке спостереження досягається за допомогою господарського обліку.

Господарський облік – це кількісне відображення і якісна характеристика господарської діяльності з метою контролю і керівництва нею.

Система господарського обліку на підприємстві включає три види обліку:
– статистичний;

– оперативно-технічний (оперативний) облік;

– бухгалтерський.

Статистичний облік – це загальнодержавний облік. Він має справу з загальнодержавними явищами, тобто з макрорівнем інформації (але формується за рахунок інформації окремих підприємств). Даний вид обліку застосовується при вивченні масових соціально-економічних явищ. Статистика збирає дані про ці явища і дає їм узагальнену числову характеристику; визначає і вимірює причини змін в досліджуваних явищах для встановлення закономірностей їх розвитку. Статистика відображає господарські явища в будь-яких показниках (трудових, натуральних, грошових) залежно від властивостей

досліджуваних явищ. Для отримання первинних облікових даних статистика використовує бухгалтерські документи і дані спеціальних статистичних спостережень. Основним джерелом статистики є звітність підприємств – бухгалтерська, статистична і оперативна. Статистика використовує, організовує та узагальнює дані перепису, народжуваності, зростання рівня освіти, складу населення за віком, статтю, професіями та ін. Статистика може обмежитися вибіркоvim методом спостереження і реєстрації. Статистика широко користується даними інших видів обліку. Головною особливістю статистичного обліку є те, що його дані використовуються для управління галузями, регіонами, економікою в цілому.

Оперативно-технічний (оперативний) облік – це відображення і контроль окремих господарських процесів. Застосовується, насамперед, в оперативному керівництві окремими ділянками роботи господарства (підприємства) для контролю за певними операціями на місці і в ході їх здійснення. Дані оперативного обліку в значній мірі беруться з тих же документів, що і дані бухгалтерського обліку, але вони можуть бути сформовані також на основі оперативних повідомлень у вигляді усної інформації або по телефону, факсу з подальшим письмовим підтвердженням. Оперативний облік на підприємствах ефективно використовується для щоденного спостереження за виробленням продукції та її якістю, за навантаженням обладнання, використанням робочого часу, виконанням норм виробітку, за ходом постачання, відвантаження та реалізації продукції відповідно до затвердженого графіка, за виконанням договорів з постачальниками і покупцями та ін. Оперативний облік може бути встановлений на певний період (квартал, півріччя, сезон) без вказівки часу його дії. Тимчасовий оперативний облік застосовується під час сезонних робіт на період сільськогосподарських робіт для їх контролю. Постійний оперативний облік ведеться для оперативного контролю за виконанням кошторисів, нормативів, а також за явкою робітників і службовців на роботу. Оперативно-технічний облік може перериватися в часі і потреба в ньому з'являється у міру необхідності.

Бухгалтерський облік – це процес формування інформації про діяльність підприємства, узагальненої у формі фінансової звітності підприємства. За допомогою бухгалтерського обліку здійснюється суцільне, безперервне в часі відображення засобів і господарських операцій, процесів. Бухгалтерський облік є основним видом обліку. В обліку для кількісного відображення господарських процесів застосовуються різні вимірники: грошові, натуральні, трудові. Натуральні вимірники використовуються в підприємствах головним чином для обліку залишків і руху матеріалів, товарів та інших матеріальних ресурсів у їх натуральному виразі у відповідних заходах ваги, довжини, об'єму та ін. Облік в натуральних вимірниках має велике значення для збереження власності. За допомогою натурального обліку ведеться спостереження за станом і рухом конкретних видів знарядь праці, предметів праці, готової продукції і здійснюється повсякденний контроль за їх збереженням. Дані натурального обліку використовуються для складання матеріальних балансів за галузях і всієї економіки. Натуральний облік, маючи велике контрольне значення, все ж обмежений у своєму застосуванні, оскільки натуральні показники не дають можливості узагальнено відображати різноманітні за своїми фізичними властивостями об'єкти обліку. Наприклад, не можна за допомогою натуральних показників відобразити сукупність усіх засобів виробництва даного підприємства або випуск всієї різноманітної його продукції. Тому з появою грошей поряд з натуральним вимірником почав застосовуватись **грошовий вимірник**.

Грошовий вимірник. На відміну від натуральних, грошовий вимірник служить для відображення господарських засобів і процесів у єдиному однорідному вимірі (у грошах). Грошові показники, засновані на натуральних, дозволяють відображати узагальнено всі господарські явища. Застосування в обліку грошового вимірника впливає з того, що порівняння витрат суспільної праці відбувається опосередковано через вартість (грошовим виразом якої є ціна), за допомогою грошей і грошового обліку. Гроші виконують функції засобу обліку витрат суспільної праці, засобу обігу, платежу і накопичення. Тому в господарстві необхідний вартісний облік, а грошовий вимірник зберігає значення загального вимірника.

Трудовий вимірник. Для відображення в обліку кількості витраченого робочого часу використовують трудовий вимірник. Цим вимірником служать зазвичай одиниці часу (дні, години і т.д.). Трудовий вимірник застосовується в поєднанні з натуральними вимірниками, в яких обчислюється кількість виконаної на одиницю часу роботи або користуються для виявлення продуктивності праці, розрахунку заробітку окремих робітників, виконання норм виробітку тощо.

Бухгалтерський облік – це облік безперервний і суцільний. Основним прийомом спостереження та первинного відображення цих операцій є оформлення їх документами. Крім того, деякі операції виявляються шляхом інвентаризації, тобто перевірки господарських засобів в натурі. Бухгалтерський облік характеризується особливим, властивим йому методом подвійного відображення господарських явищ. Бухгалтерський та оперативний облік найтіснішим чином пов'язані між собою, оскільки обидва види обліку повинні в повному обсязі відображати єдиний господарський процес. Зв'язок показників оперативного та бухгалтерського обліку проявляється при виявленні та вивченні причин відхилень від нормативів, складанні звітності, економічному аналізі.

У сучасних умовах управління економікою бухгалтерський облік виконує не тільки функцію управління. Без бухгалтерського обліку жодна з основних категорій економіки – комерційний (господарський) розрахунок, собівартість, ціна, прибуток, кредит і ін. не може проявити себе. Отже, бухгалтерська система обліку стає об'єктивною необхідністю управління економікою. Отже, система господарського обліку в управлінні економікою представлена трьома взаємопов'язаними видами обліку (оперативним, бухгалтерським, статистичним). Бухгалтерський облік, в свою чергу, можна поділити на фінансовий та управлінський облік.

Фінансовий облік – це комплексний синтетичний облік всіх засобів і всієї економічної діяльності. Він також включає аналітичний облік розрахунків з постачальниками, покупцями, іншими організаціями та особами, а також аналітичний облік фінансових операцій (облік акцій і дивідендів, облігацій, векселів, кредитів та відсотків, інвестицій). За даними фінансового обліку

виявляється прибуток або збиток і складається його фінансова звітність (баланс, звіт про фінансових результатах та ін.). Фінансовий облік дає інформацію про результати економічної діяльності підприємства.

Призначення управлінського обліку – забезпечити інформацією керівників, відповідальних за досягнення конкретних виробничих цілей. Управлінський облік здійснюється підприємством для забезпечення внутрішніх потреб в інформації. Управлінський облік в більшості країн регулюється державою і є комерційною таємницею підприємства. Управлінський облік відрізняється від традиційного фінансового обліку. Порівнявши ці два види обліку, можна зазначити, що важливою рисою фінансового обліку є націленість. Фінансовий облік описує місце операції, завданням управлінського обліку є передбачення наслідків майбутніх операцій. В управлінському обліку інформації використовується в основному для прогнозування. Фінансова звітність підлягає публікації, управлінський облік є комерційною таємницею підприємства. У всіх видах обліку використовуються облікові вимірники.

Бухгалтерський облік є найважливішою функцією управління, являє собою інформаційну базу підприємства, що використовується для прийняття управлінських рішень.

Ціль бухгалтерського обліку в загальному вигляді може бути визначена як інформаційне забезпечення ефективної діяльності підприємства, збереження активів та захисту інтересів власників. Відповідно бухгалтерський облік вирішує такі завдання:

- отримання точної та своєчасної інформації про наявність та рух всіх ресурсів підприємства для забезпечення їх збереження та ефективного використання;
- достовірне і точне визначення фінансових результатів діяльності підприємства і його рентабельності, як основних показників ефективності їх роботи в умовах ринку;
- постійний контроль за ефективним і раціональним використанням матеріальних, трудових і грошових ресурсів конкурентоспроможності своєї продукції і послуг, що надаються;

- захист економічної інформації від конкурентів і третіх осіб, які можуть нанести шкоду діяльності підприємства;
- якісне складання і своєчасне надання звітності, яка визначається законодавством.

Разом з тим основне завдання бухгалтера – якістю своєї праці забезпечити створення максимально достовірної інформації. Це можливо при дотриманні наступних умов:

- безперервне ведення бухгалтерського обліку;
- вибір оптимальної форми організації бухгалтерського обліку;
- формування ефективної облікової політики на базі визначення пріоритетів економічної політики підприємства;
- вибір відповідної форми бухгалтерського обліку;
- розробка схеми документообігу і технології обробки облікової інформації;
- розробка системи внутрішньогосподарського (управлінського) обліку;
- створення необхідних умов для правильного ведення бухгалтерського обліку з боку керівника підприємства.

Організація і технологія ведення бухгалтерського обліку. Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку

Поняття предмету і методу в бухгалтерському обліку завжди знаходиться в центрі уваги її дослідників. Сформулювати предмет обліку – означає вирішити питання про місце і роль науки про бухгалтерський облік серед інших економічних наук і водночас з'ясувати сферу його застосування, а також значення і можливості в управлінні господарською діяльністю суб'єкта господарювання. Щоб визначити, що ж є предметом бухгалтерського обліку, слід визначити його об'єкти. Основними об'єктами бухгалтерського обліку є господарські засоби та господарські процеси. Господарські засоби – це ті ресурси, якими володіє підприємство для здійснення своєї господарської діяльності.

Господарські процеси – це окремі стадії руху коштів, що складаються з господарських операцій – дій і подій, що викликають зміни в структурі активів, зобов'язань, власному капіталі підприємства. На різних ділянках застосування бухгалтерського обліку його зміст визначається формами власності та характером діяльності підприємств. Так, в державних промислових підприємствах найважливішими об'єктами обліку є склад господарських засобів, джерела господарських засобів, господарські процеси, пов'язані з ними витрати і фінансові результати. У буквальному перекладі з латинської «об'єкт» означає «предмет». У філософському розумінні об'єкт виражає те, що протистоїть суб'єкту в його практичній і пізнавальній діяльності.

Бухгалтерський облік, виступаючи функцією управління, передбачає, з одного боку суб'єкт управління, а з іншого – об'єкти реально здійснюваної діяльності, які спостерігаються і пізнаються суб'єктом управління за допомогою обліку. Об'єкти бухгалтерського обліку виражаються в єдиному грошовому вимірнику і відображають складові елементи кругообігу коштів і фондів тієї частини процесу відтворення, що відображається в системному бухгалтерському обліку.

Господарські засоби, як об'єкт обліку, традиційно класифікують за двома ознаками: 1) за складом і розміщенням; 2) за джерелами утворення і цільовим призначенням.

Важливість цієї класифікації полягає в тому, що групування засобів за складом і розміщенням використовується для заповнення лівої частини балансу (активу), а групування за джерелами утворення і цільовим призначенням – для заповнення правої частини балансу (пасиву).

За складом і використанням господарські засоби підприємства групують за такими напрямками:

- 1) за формами функціонування: матеріальні засоби (активи), нематеріальні засоби (активи), фінансові активи;
- 2) за монетарною ознакою: монетарні та немонетарні активи;
- 3) за характером участі в господарському процесі, швидкістю їх обігу: оборотні та необоротні;

- 4) за рівнем ліквідності: ліквідні та неліквідні;
- 5) за участю у виробничому процесі: засоби у сфері виробництва (виробничі засоби), засоби у сфері обігу, невиробничі засоби;
- 6) за видами діяльності: засоби, що використовуються в операційній і фінансовій діяльності підприємства та засоби, що використовуються в інвестиційній діяльності підприємства.
- 7) за нарахуванням зносу (амортизації): господарські засоби (активи), що підлягають амортизації, і господарські засоби, на які амортизацію не нараховують.

Згідно з НП(С)БО 1 активи – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Матеріальні активи – це засоби підприємства, які мають матеріально-речову форму; наприклад споруди, сировина, готова продукція тощо. **Економічна вигода** – потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів. Фінансові активи – це група господарських засобів (активів) підприємства у формі готівкових коштів та інших фінансових інструментів, які належать підприємству. До цієї групи належать готівкові кошти та їх еквіваленти в національній та іноземній валютах, фінансові інвестиції підприємства, дебіторська заборгованість. Фінансові інвестиції – це активи, що їх утримує підприємство для збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора. У бухгалтерському обліку виділяють довгострокові фінансові інвестиції з терміном повернення понад рік і короткострокові (поточні) фінансові інвестиції з терміном повернення до року. Залежно від способу перенесення вартості на готову продукцію засоби виробництва поділяються на основні та оборотні. Основні засоби обслуговують виробництво протягом тривалого періоду, беручи участь у декількох виробничих циклах, зберігають свою натуральну форму, переносять свою вартість на готову продукцію частинами у міру свого зносу. Оборотні засоби повністю споживаються в одному виробничому циклі і всю свою вартість одноразово передають на створюваний продукт.

Оборотні засоби (активи) – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом дванадцяти місяців від дати балансу чи протягом одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік. Основними елементами оборотних активів підприємства є товарно-матеріальні цінності, запаси у виробництві, готова продукція, дебіторська заборгованість, грошові кошти на рахунках у банках і в касі.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг. Необоротні господарські засоби (активи) підприємства – це сукупність майнових цінностей, які багаторазово беруть участь у процесі його господарської діяльності. До них належать господарські засоби з тривалістю використання понад рік: основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, капітальні інвестиції, відтерміновані (відстрочені) податкові активи, довгострокова дебіторська заборгованість, інші необоротні матеріальні активи.

Господарська діяльність підприємств різноманітна, що визначається специфікою діяльності (виробництво, торгівля, надання послуг тощо) і видами діяльності (основна, фінансова, інвестиційна). Формування повної і достовірної інформації про всю діяльність підприємства, необхідної для здійснення управлінських функцій і контролю, можливо тільки з використанням комплексу специфічних прийомів і способів, тобто на основі методу бухгалтерського обліку. Зміст методу будь-якої дисципліни залежить від конкретних особливостей предмета, завдань і вимог, що пред'являються до даної науки. Бухгалтерський облік характеризується особливим, властивим йому методом відображення господарських явищ. Науковий зміст методу визначається загальним підходом бухгалтерського обліку до явищ господарського життя, що полягає в тому, що всі засоби і процеси, що відображають предмет бухгалтерського обліку, узагальнюються в їх єдності, взаємозв'язку шляхом числового відображення.

Метод бухгалтерського обліку – це сукупність прийомів і способів, що забезпечують формування повної і достовірної інформації про діяльність суб'єкта господарювання з метою прийняття управлінських рішень. Специфіка методу визначається особливостями предмета дослідження. Оскільки предметом бухгалтерського обліку є стан використання активів, власного капіталу та зобов'язань підприємства, то метод бухгалтерського обліку повинен забезпечити можливості їх дослідження. Для відображення предмета обліку як єдиного цілого необхідно привести всі складові частини предмета до єдиного вимірника – грошового, згрупувати активи, капітал та зобов'язання підприємства за ознакою економічної однорідності. При більш детальному розгляді метод бухгалтерського обліку поділяється на складові частини, тобто елементи методу бухгалтерського обліку. Основними елементами методу бухгалтерського обліку є:

- а) документування та інвентаризація як способи спостереження за господарськими явищами і первинного їх контролю;
- б) система рахунків і подвійний запис як спосіб реєстрації та поточного групування господарських операцій;
- в) оцінка і калькулювання як способи вартісного вимірювання господарських процесів;
- г) баланс і звітність як способи узагальнення рахункових записів.

Документування – первинна реєстрація всіх господарських операцій суб'єкта підприємництва. За допомогою документації досягається безперервне і суцільне відображення об'єктів обліку. Документування – це основний спосіб бухгалтерського спостереження за господарською діяльністю підприємства. Відображення господарських операцій в документах проводиться в момент здійснення цих операцій і є першим етапом обліку. Документування виступає підставою для здійснення бухгалтерських записів і забезпечує точність, достовірність і безперечність облікових показників, а також можливість їх контролю. Документи мають особливе значення в забезпеченні збереження власності. Облікові документи виступають єдиною основою всіх видів обліку, що забезпечує єдність їх показників. **Інвентаризація** використовується поряд з

документуванням для суцільного охоплення здійснених господарських операцій, а також для контролю бухгалтерських записів. Інвентаризація – це один із способів спостереження за господарською діяльністю, контролю за збереженням власності та забезпечення достовірності облікових даних. За допомогою інвентаризації облікові дані зіставляються з фактичними даними. Результат інвентаризації (надлишки, недостача) відображається в актах (порівняльних відомостях), що виступають підставою для облікових записів.

Система рахунків. Бухгалтерські рахунки також є елементом методу бухгалтерського обліку. Для отримання підсумкових даних про кожен об'єкт обліку необхідно всі господарські операції після їх оцінки згрупувати та узагальнити в певному порядку. Для цього операції, відображені в документах, реєструються на рахунках бухгалтерського обліку. Отже, бухгалтерські рахунки – це вторинна реєстрація здійснених господарських операцій. Для кожного об'єкта бухгалтерського обліку, тобто для кожного виду господарських процесів, для кожної категорії господарських засобів та їх джерел відкривається окремий рахунок. Таким чином, рахунки є системою, що охоплює весь предмет бухгалтерського обліку на даному підприємстві.

Подвійний запис. Кожна операція на підставі бухгалтерського документа реєструється в системі рахунків подвійним записом. Подвійна запис – це спосіб відображення на рахунках змін, викликаних господарськими операціями в об'єктах бухгалтерського обліку. Подвійний запис полягає в реєстрації кожної господарської операції одночасно на двох рахунках. Цим забезпечується відображення на рахунках всіх операцій як взаємопов'язаних моментів руху засобів.

Оцінка. Для відображення і узагальнення в обліку різномірних господарських операцій їх необхідно оцінити. Оцінка – це спосіб вираження в грошовому вимірнику господарських явищ, що підлягають обліку. Оцінка полягає в тому, що натуральні показники, що містяться в первинних документах, переводяться в грошові. Бухгалтерський облік охоплює тільки ті елементи процесу відтворення, які піддаються грошовій оцінці. Оцінка є обов'язковою передумову обліку, оскільки кожне господарське явище, перш ніж воно буде

відображено в рахункових записах, має отримати грошову оцінку. В основі оцінки майна лежать реальні витрати, виражені в грошовому вимірнику. З метою зіставності майна та джерел його утворення для відображення в балансі проводиться оцінка, що досягається шляхом дотримання встановлених положень і правил оцінки. В окремих випадках оцінка може бути виражена в результаті обліку, тобто після документально обґрунтованого відображення і узагальнення витрат, пов'язаних з певним процесом – заготівлею матеріалів, виробництвом продукції та ін. Таке відображення і узагальнення витрат завершується калькулюванням. **Калькулювання** також є елементом методу бухгалтерського обліку. Калькулювання – це спосіб обчислення собівартості продукції. Він полягає у підрахунку витрат і встановленні собівартості одиниці продукції (робіт, послуг).

Бухгалтерський баланс – це спосіб економічного групування та узагальнення інформації про майно підприємства за складом, розміщенням та джерелами утворення в єдиній грошовій оцінці на певну дату. Засоби підприємства відображаються в бухгалтерському балансі в грошовому вираженні в двох групуваннях: одна показує якими засобами підприємство володіє, інша – з яких джерел вони були утворені. Обидві частини балансу рівні, так як відображають одне й те ж майно, але з одного боку складу і розміщення, з іншого – за джерелами його утворення. **Звітність підприємства** – це система показників, що характеризує господарську діяльність підприємства за певний період. Звітність – це система підсумкових показників, що отримується за даними обліку. Вона складається з ряду таблиць і служить для управління та оперативного керівництва підприємством, аналізу та оцінки роботи підприємства, прийняття управлінських рішень. Для складання звітності використовуються підсумки записів за звітний період в системі рахунків бухгалтерського обліку

Фінансовий та бухгалтерський обліки і звітність регулюється державою і стандартами (табл. 1.1).

**Законодавчо-нормативна база бухгалтерського обліку
та фінансової звітності**

№ з/п	Назва закону, нормативного документа	Орган, дата затверджен- ня, номер	Основний зміст
1	2	3	4
1	Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	ВРУ, 16.07.1999., № 996–XIV, з доп.	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні
2	НП(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	МФУ, 07.02.2013 р., № 73	Визначає мету, склад, принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів
3	НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»	МФУ, 27.06.2013 р., № 628	Визначає порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності
4	П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»	МФУ, 28.05.1999 р., № 137	Визначає порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансовій звітності
5	П(С)БО 7 «Основні засоби»	МФУ, 27.04.2000 р., № 92	Визначає принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, розкриття інформації про них у фінансовій звітності, визнання та оцінку основних засобів, їх переоцінку, амортизацію, вибуття основних засобів, розкриття інформації про основні засоби у примітках до фінансової звітності
6	П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	МФУ, 18.10.1999 р., № 242	Визначає принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи, розкриття інформації про нематеріальні активи у фінансовій звітності, визнання та оцінку нематеріальних активів, їх переоцінку, амортизацію, зменшення корисності нематеріальних активів, розкриття інформації в примітках

7	П(С)БО 9 «Запаси»	МФУ, 20.10.1999 р., № 246	Визначає принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності, визнання і первинну оцінку запасів, оцінку вибуття запасів, оцінку запасів на дату балансу, розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності
8	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	МФУ, 08.10.1999 р., № 237	Визначає принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість, визнання та оцінку дебіторської заборгованості, поточну дебіторську заборгованість, резерв сумнівних боргів, розкриття інформації про дебіторську заборгованість у примітках до фінансової звітності
9	П(С)БО 11 «Зобов'язання»	МФУ, 31.01.2000 р., № 20	Визначає принципи формування інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності, визнання та оцінку зобов'язань (довгострокових, поточних, забезпечень, непередбачених зобов'язань)
10	П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»	МФУ, 26.04.2000 р., № 91	Визначає принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, її розкриття у фінансовій звітності, первісну оцінку фінансових інвестицій, оцінку фінансових інвестицій на дату балансу, облік фінансових інвестицій в асоційовані і дочірні підприємства, облік фінансових інвестицій для здійснення спільної діяльності, розкриття інформації про фінансові інвестиції у примітках до фінансової звітності
11	П(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	МФУ, 30.11.2001 р., № 559	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інструменти та її розкриття у фінансовій звітності
12	П(С)БО 14 «Оренда»	МФУ, 28.07.2000 р., № 181	Визначає принципи формування в бухгалтерському обліку інформації по орендним операціям, визнання та оцінку оренди, формування витрат з оренди, амортизацію об'єкта оренди, облік оренди в орендодавця. Дає

			приклад розрахунку фінансових витрат і розподіл їх між звітними періодами. Розкриває інформацію про оренду в примітках до фінансової звітності.
13	П(С)БО 15 «Дохід»	МФУ, 29.11.1999 р., № 290	Визначає принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи від звичайної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності, визнання та класифікацію доходів, оцінку доходу, розкриття інформації про доходи у примітках до фінансової звітності.
14	П(С)БО 16 «Витрати»	МФУ, 31.12.1999 р., № 318	Визначає принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності, визнання витрат, розкриття інформації про витрати у примітках до фінансової звітності.
15	П(С)БО 17 «Податок на прибуток»	МФУ, 28.12.2000 р., № 353	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати, доходи, активи і зобов'язання з податку на прибуток та її розкриття у фінансовій звітності
16	П(С)БО 18 «Будівельні контракти»	МФУ, 28.04.2001 р., № 205	Визначає методологічні засади формування підрядниками у бухгалтерському обліку інформації про доходи та витрати, пов'язані з виконанням будівельних контрактів, та її розкриття у фінансовій звітності
17	П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств»	МФУ, 07.07.1999 рг., № 163	Визначає порядок відображення в обліку і звітності придбання інших підприємств, гудвілу, який виникає при придбанні, злиття підприємств, а також розкриття інформації про об'єднання підприємств, облік придбання, облік злиття підприємств
18	П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»	МФУ, 10.08.2000 р., № 193	Розкриває принципи формування в бухгалтерському обліку інформації щодо визначення впливу змін валютних курсів при здійсненні операцій в іноземній валюті, визнання та оцінку курсових різниць, відображення інформації у фінансовій звітності

19	П(С)БО 22 «Вплив інфляції»	МФУ, 28.02.2002 р., № 147	Визначає порядок коригування фінансової звітності, яка оприлюднюється, на вплив інфляції та загальні вимоги до розкриття інформації про неї в примітках до фінансової звітності
20	П(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін»	МФУ, 18.06.2001 р., № 303	Визначає методологічні засади формування інформації про операції пов'язаних сторін та її розкриття у фінансовій звітності
21	П(С)БО 24 «Прибуток на акцію»	МФУ, 16.07.2001 р., № 344	Визначає методологічні засади формування інформації про чистий прибуток на одну просту акцію та її розкриття у фінансовій звітності
22	П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»	МФУ, 25.02.2000 р., № 39	Встановлює зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-м), Звіту про фінансові результати (форма № 2-м), порядок заповнення його статей, а також зміст і форму спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) та порядок заповнення його статей
23	П(С)БО 26 «Виплати працівникам»	МФУ, 28.10.2003р., № 601	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності
24	П(С) БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»	МФУ, 17.11.2003 р., № 617	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про необоротні активи, утримувані для продажу, та групу активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу, а також припинену діяльність та розкриття такої інформації у фінансовій звітності
25	П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»	МФУ, 24.12.2004 р. № 817	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зменшення корисності активів та її розкриття у фінансовій звітності

26	П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами»	МФУ, 19.05.2005 р. № 412	Визначає методологічні засади формування інформації про доходи, витрати, фінансові результати, активи і зобов'язання звітних сегментів та її розкриття у фінансовій звітності
27	П(С)БО 30 «Біологічні активи»	МФУ, 18.11.2005 р. № 790	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані в процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи й сільськогосподарську продукцію та розкриття інформації про них у фінансовій звітності
28	П(С)БО 31 «Фінансові витрати»	МФУ 28.04.2006 р. № 415	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про фінансові витрати та її розкриття у фінансовій звітності
29	П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість»	МФУ 02.07.2007 р. № 779	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про інвестиційну нерухомість та її розкриття у фінансовій звітності
30	П(С)БО 33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин»	МФУ 26.08.2008 р. № 1090	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати на розвідку та визначення обсягів і якості запасів корисних копалин та її розкриття у фінансовій звітності
31	П(С)БО 34 «Платіж на основі акцій»	МФУ 30.12.2008 р. № 1577	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням інструментів власного капіталу та/або коштів (інших активів), а також її розкриття у фінансовій звітності
32	ПБО «Податкові різниці»	МФУ 25.01.2011 р. № 27	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про податкові різниці та її розкриття у фінансовій звітності

3. Податкова система України та основні засади податкового законодавства України.

Податкова система — це сукупність податків і платежів, а також принципів, методів та засобів справляння і контролю за їх надходженням до централізованих фондів.

Відповідно до Податкового кодексу України система оподаткування – це сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів), що стягуються в порядку, установленому відповідними законами держави, до бюджетів різних рівнів, а також до державних цільових фондів.

Незважаючи на різноманітність податкових систем різних країн світу, існують принципи, які забезпечують загальнонаукові основи побудови податкової системи. Єдиними для всіх країн з різними формами власності є принципи:

- вигоди та адміністративної зручності;
- платоспроможності;
- визначальної бази.

Принцип вигоди та адміністративної зручності полягає в тому, що втрати внаслідок сплати податків мають бути сумірними з тими вигодами, які платники отримують за рахунок фінансованих та податкових надходжень потреб і суспільних благ.

Суть адміністративної зручності полягає в тому, що податкова система повинна бути максимально зручною для платників податків і держави з точки зору організації податкової роботи.

З принципу вигоди випливає, що державна діяльність у формі забезпечення державою суспільних благ має певну ціну, яка набуває форми податків. Ці податкові ціни отримали назву ціни по Ліндалю (Ерік Ліндаль шведський економіст, представник Стокгольмської школи в економічній науці).

Рівновага при обміні «податки — блага» виникає у разі, якщо податкові витрати на одиницю фінансованих державою суспільних благ здійснюються з граничною корисністю для кожного платника податку. Оптимальною є система, яка забезпечує не менше 80 % граничної корисності.

Платоспроможність виступає також одним із принципів системи оподаткування. Завдяки платоспроможності декларується основна вимога оподаткування — податковий тягар (тобто величина податкових зобов'язань), який чітко визначається відповідно до платоспроможності платника податку (розміру доходів, обсягів споживання, майнового стану). З цим принципом пов'язані горизонтальні та вертикальні рівності в оподаткуванні.

Горизонтальна рівність передбачає, що платники податків з однаковою платоспроможністю та доходною податковою базою чи майном сплачують однакові суми податку протягом певного періоду.

Вертикальна рівність досягається у разі, якщо платники податків з різною платоспроможністю сплачують різні за обсягом суми податку, що диференціюються відповідно до певних етичних принципів соціальної справедливості. Вертикальна рівність можлива за умови використання прогресивних ставок оподаткування.

Принцип визначальної бази означає, що податкова система в країні повинна формуватись не хаотично, а згідно з певною соціально-економічною доктриною. Кількісним виміром податкової системи країни є прогнозна величина видатків бюджету, яка досягається шляхом бюджетного планування, і, зокрема, планування податкових надходжень. При бюджетному плануванні слід дотримуватися чіткої послідовності:

Слід зазначити, що зростання податків приводить до спаду обсягу податкових надходжень до державної казни. Для аналізу оптимальної норми оподаткування вченими часто використовується теорія відомого американського економіста Лаффера (Артур Лаффер — народився 14.08.1940 р., американський економіст, один із основоположників «теорії пропозицій» в економіці). Став відомим за часів правління Рональда Рейгана. Відомий завдяки теорії, що носить назву «крива Лаффера», яка свідчить, що за певних умов зменшення податкових ставок відбувається зростання податкових надходжень. За допомогою кривої Лаффера, що є основою цієї теорії, доведено: якщо висота податкових ставок сягає певного критичного рівня, то подальше підвищення норми оподаткування спричиняє не зростання, а навпаки — спад податкових надходжень, і критичним

відсотком податкового навантаження на суб'єкта оподаткування визначений розмір – 30–35%.

Методологія оподаткування є поєднанням податкової теорії, утворення податкової системи, різних форм податків, методів їх справляння, контролю за їх використанням тощо. В основі оподаткування закладена методологія, тобто теоретичне, науково-практичне та правове обґрунтування суті, поняття податку з одночасним дослідженням податку як економічної категорії та конкретної форми взаємовідносин між суб'єктом та об'єктом оподаткування.

Дія загальних економічних законів суспільства, а також законодавча база, яка діє в державі, є базою методології оподаткування. Головною метою оподаткування є розробка економічного змісту, складу, форм, а також відповідного механізму їх обчислення та сплати, встановлення відповідних прав і обов'язків платників, відповідальність за порушення цих обов'язків.

Як економічна категорія податок повинен відповідати системі розширеного відтворення, яка існує в конкретній державі, тій фазі економічного розвитку, яка характерна для конкретного часу. Особливо це стосується процесів розподілу та перерозподілу утвореної в державі власності — валового та національного продукту.

Податок як економічна категорія має різні форми. В конкретній формі податок виступає як примусове вилучення частини доходу суб'єкта до державної казни на підставі чинної законодавчої бази. Тому в сутності податку знаходять відображення всі позитивні та негативні риси конкретної економічної політики держави, системи державного будівництва та керівництва. Від цих чинників залежить розвиток держави по прогресивному чи регресивному шляху. При цьому велике значення мають взаємовідносини між державою та платниками податків, тією податковою базою, яка існує, і ступеня відповідальності платників податків за дотримання податкового законодавства.

4. Правила справляння окремих податків

Податки є частиною загальної фінансової системи як держави, так і окремих її суб'єктів. За допомогою податків держава вилучає частину доходів

юридичних та фізичних осіб з метою формування свого бюджету для покриття витрат, які пов'язані з виконанням функцій. Але податки — це не стійка категорія. Вони постійно змінюються, не є постійною і сфера їх дії.

Сутність податку як економічної категорії проявляється через функції, які вони виконують. В теоретичному аспекті виокремлюють три головні функції податків:

1. *Фіскальна* — (контрольна, розподільна).
2. *Регулююча* — (стимулююча, стримуюча).
3. *Соціальна*.

Фіскальна функція є однією з головних функцій податків. Її сутність полягає в забезпеченні фінансування та надходження грошових коштів до бюджетів всіх рівнів. Ця функція послідовно реалізується в будь-якому суспільстві. За її допомогою відбувається вилучення частини доходів підприємств і громадян для утримання державного апарату, оборони країни та фінансування невиробничої сфери, яка не має власних джерел доходів (заклади культури — бібліотеки, архіви тощо), або джерела недостатні для забезпечення належного рівня розвитку — фундаментальна наука, театри і музеї, навчальні заклади. Ця функція поділяється на дві підфункції: *контрольну та розподільну*.

Контрольна функція полягає в організації наладження, фіксації та обліку кількості податків, оцінці ефективності кожного каналу надходження податків. За допомогою цієї функції здійснюється контроль за отриманням податків, застосування різних штрафних санкцій до порушників. Крім того, через контрольну функцію здійснюється внесення постійних змін у систему оподаткування з метою підвищення її ефективності. Ефективність цієї функції значною мірою залежить від існуючої в державі податкової дисципліни, законслухняності платників податків та їх відношення до держави. Головна мета контрольної функції полягає контролі за своєчасною сплатою платниками податків.

Роль **розподільної** функції полягає, в першу чергу, в справлянні податків, повнотою наповнення бюджетів всіх рівнів з метою його подальшого

розподілу. Ця функція реалізується через справляння державою *постійних, стабільних та рівномірних* податків.

Суть *постійності* розподільної функції полягає в тому, що податки повинні надходити до бюджету не у вигляді разових платежів, а протягом всього бюджетного періоду, в чітко встановлені строки відповідно до чинного законодавства.

Суть *стабільності* розподільної функції податків означає, що їх надходження повинно визначатись високим рівнем гарантії, передбачених чинним законодавством і в повному обсязі.

Рівномірність розподільної функції свідчить про те, що податки повинні розподілятися за територіями таким чином, щоб забезпечити достатні доходи всім ланкам бюджетної системи — як на державному, так і на місцевому рівнях.

Регулююча функція податків

Важливою є **регулююча функція** податків. Її сутність полягає в перерозподілі вартості валового національного продукту між державою та платниками податків — юридичними та фізичними особами. Податки, через цю функцію, забезпечують механізм, балансу особистих та загальнодержавних інтересів. Метою цієї функції є забезпечення безперервності інвестиційних процесів, зростання фінансових результатів бізнесу, сприяння зростання грошових коштів.

Регулююча функція податків реалізується через:

- визначення системи оподаткування, яка діє в державі, її удосконалення, заміну існуючих податків іншими, удосконалення чинних податків, методики їх розрахунку та сплати;
- ефективність застосування податків, яка залежить від їх прогресивності, можливості отримання будь-яких пільг та загального зменшення сплати податкового платежу в межах чинного законодавства;
- визначення податкових ставок. Держава встановлює ставки оподаткування з податків і здійснює їх диференціацію відповідно до діючої системи та особливостей розвитку економіки.

У межах виконання цієї функції виокремлюють два її напрями: *стимулюючий та стримуючий*.

Сутність *стимулюючого напрямку* полягає в наданні пільг з податків або звільнення від їх сплати. Податкова пільга є частиною загальної системи оподаткування. Вона спрямована на зацікавленість виробника у виробництві товарів, робіт послуг. З іншого боку, податкова пільга — це можливість зменшення сплати розміру податку його платником на законній підставі. За допомогою податків, пільг та санкцій держава стимулює технічний прогрес, зростання чисельності робочих місць, капітальні вкладення в розширення виробництва та інше. Стимулювання технічного прогресу за допомогою податків проявляється, насамперед у тім, що сума прибутку, направлена на технічне переобладнання, реконструкцію, розширення виробництва товарів широкого вжитку, обладнання для виробництва продуктів харчування та ряду інших звільняється від оподаткування.

Стримуючий напрям податків застосовується державою під час захисту власного виробника. Для цього встановлюються підвищені митні тарифи, застосовуються додаткові податки, підвищуються вже діючі (наприклад, акцизний збір на горілчані та тютюнові вироби тощо). В цілому це підвищує ціну на вироби і останній стає неконкурентоспроможним.

Соціальна функція податків

За сучасних умов розвитку економіки держави особливе значення відводиться **соціальній** функції податків. Соціальна функція — функція податків, що полягає у підтриманні соціальної рівноваги у суспільстві шляхом зміни співвідношення між доходами різних соціальних груп для зменшення нерівностей між ними. Ця функція суттєво впливає на добробут громадян держави та справедливий розподіл коштів державного бюджету між усіма верствами населення. За допомогою податків в державному бюджету концентруються кошти, які потім спрямовуються на вирішення проблем підприємств економіки держави: як виробничих, так і соціальних, фінансування розвитку виробничої і соціальної інфраструктури. Реалізуючи соціальну функцію податків, держава спрямовує кошти на користь слабших і незахищених

категорій громадян за рахунок перекладання податкового тягара на більш забезпечені верстви населення. Побудована таким чином податкова система дає можливість надати ринковій економіці соціальну направленість, як це зроблено в Німеччині, Швеції, багатьох інших країнах, де функціонують ринкові умови. Соціальна направленість досягається шляхом встановлення прогресивних ставок оподаткування, спрямування значних коштів на соціальні потреби населення, повного або часткового звільнення від оподаткування громадян, які потребують соціального захисту.

Вказане розмежування функцій податкової системи має умовний характер, оскільки вони переплітаються та здійснюються одночасно.

Принципи оподаткування

Податкове законодавство України ґрунтується на таких принципах:

- загальність оподаткування - кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені цим Кодексом, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно з положеннями цього Кодексу;

- рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації - забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;

- невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;

- презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;

- фінансова достатність - встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

- соціальна справедливість - установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;

- економічність оподаткування - установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

- нейтральність оподаткування - установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;

- стабільність - зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;

- рівномірність та зручність сплати - установлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками;

- єдиний підхід до встановлення податків та зборів - визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

Загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) встановлюються Верховною Радою України, справляються на всій території України, і їх сплата є обов'язковою на території всіх громад країни. **Місцеві податки та збори** встановлюються рішенням сільських, міських та обласних рад і вони є обов'язковими до сплати на територіях відповідних територіальних громад.

В Україні адмініструються наступні податкові платежі:

1. загальнодержавні податки (7 платежів):

- податок на прибуток підприємств;
- податок на доходи фізичних осіб;
- податок на додану вартість;
- акцизний податок;
- екологічний податок;

- рентна плата;

- мито;

2. місцеві податки і збори (4 платежі):

- податок на майно;

- єдиний податок;

- збір за місця для паркування транспортних засобів;

- туристичний збір.

В свою чергу, рентна плата складається з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин; рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України; рентної плати за спеціальне використання води; рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів; рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України. А до складу податку на майно включаються: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок; плата за землю (справляється у вигляді земельного податку і орендної плати).

Крім того, в Україні справляються платежі, які не включені до системи оподаткування, але є обов'язковими для сплати.

Мова йде про єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, який встановлений окремим Законом і сплачується роботодавцями і фізичними особами – підприємцями. Крім того, тимчасово, на період до завершення реформи Збройних Сил України, в Україні встановлений військовий збір.

Основні елементи податку (збору):

об'єкт оподаткування можуть бути майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

база оподаткування - це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

одиниця виміру - конкретна вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування або її частини, щодо якої застосовується ставка податку. Одній базі оподаткування повинна відповідати одна одиниця виміру бази оподаткування;

ставка податку - розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування;

податкова пільга – передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі. Підставами для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат;

строк сплати податку та збору - період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством. Податок чи збір, що не був сплачений у визначений строк, вважається не сплаченим своєчасно. Момент виникнення податкового обов'язку платника податків, у тому числі податкового агента, визначається календарною датою;

податковий період - період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів (види: календарний рік; - календарний квартал; - календарний місяць; - календарний день).

Податкова декларація, розрахунок, звіт (далі - податкова декларація) - документ, що подається платником податків (у тому числі відокремленим підрозділом у випадках, визначених Податковим кодексом України) контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання або

відображаються обсяги операції (операцій), доходів (прибутків), щодо яких податковим та митним законодавством передбачено звільнення платника податку від обов'язку нарахування і сплати податку і збору, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку.

Митні декларації прирівнюються до податкових декларацій для цілей нарахування та/або сплати податкових зобов'язань.

Додатки до податкової декларації є її невід'ємною частиною.

Платник податку на прибуток подає разом з відповідною податковою декларацією квартальну або річну фінансову звітність.

Фінансова звітність, що складається та подається платниками податку на прибуток та неприбутковими підприємствами, установами та організаціями, є додатком до податкової декларації з податку на прибуток (звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації) та її невід'ємною частиною.

Неприбуткові підприємства, установи та організації подають звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику та річну фінансову звітність.

Якщо платник податків вважає, що форма податкової декларації, визначена центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, збільшує або зменшує його податкові зобов'язання, всупереч нормам цього Кодексу з такого податку чи збору, він має право зазначити цей факт у спеціально відведеному місці в податковій декларації.

У разі необхідності платник податків може подати разом з такою податковою декларацією доповнення до такої декларації, які складені за довільною формою, що вважатиметься невід'ємною частиною податкової декларації. Таке доповнення подається з поясненням мотивів його подання.

Платник податків, який подає звітність в електронній формі, подає таке доповнення в електронній формі.

Форма податкової декларації встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, тобто Міністерством фінансів України.

У такому ж порядку встановлюються форми податкових декларацій з місцевих податків і зборів, що є обов'язковими для застосування їх платниками (податковими агентами).

Форма, порядок та строки подання митної декларації, а також порядок прийняття контролюючим органом митної декларації визначаються з урахуванням вимог митного законодавства України.

Державні органи, які встановлюють відповідно до цього пункту форми податкових декларацій, зобов'язані оприлюднити такі форми для використання їх платниками податків.

Якщо в результаті запровадження нового податку або зміни правил оподаткування змінюються форми податкової звітності, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, який затвердив такі форми, зобов'язаний оприлюднити нові форми звітності.

До визначення нових форм декларацій (розрахунків), які набирають чинності для складання звітності за податковий період, що настає за податковим періодом, у якому відбулося їх оприлюднення, є чинними форми декларацій (розрахунків), чинні до такого визначення.

Відповідальність за неподання, порушення порядку заповнення документів податкової звітності, порушення строків їх подання контролюючим органам, недостовірність інформації, наведеної у зазначених документах, несуть:

юридичні особи, постійні представництва нерезидентів, які відповідно до цього Кодексу визначені платниками податків, а також їх посадові особи.

Відповідальність за порушення податкового законодавства відокремленим підрозділом юридичної особи несе юридична особа, до складу якої він входить;

фізичні особи - платники податків та їх законні чи уповноважені представники у випадках, передбачених законом;
податкові агенти.

Податкові декларації, крім окремих випадків, передбачених Податковим кодексом України подаються за базовий звітний (податковий) період що дорівнює, зокрема:

- **календарному місяцю** (у тому числі в разі сплати місячних авансових внесків) – протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця;

- **календарному кварталу** або календарному півріччю (у тому числі у разі сплати квартальних або піврічних авансових внесків) – протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (півріччя);

- **календарному року** для платників податку на прибуток для податкової декларації, яка розраховується наростаючим підсумком за рік, – протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року;

- календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб – до 1 травня року, що настає за звітним;

- календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб - підприємців – протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

Якщо останній день строку подання податкової декларації припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем. Граничні строки подання податкової декларації можуть бути збільшені за правилами та на підставах, які передбачені Податковим кодексом України.

Платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного

строку, передбаченого для подання податкової декларації, крім окремих випадків..

Податковий календар щодо граничних термінів подання звітності та сплати податкових зобов'язань розміщений на головній сторінці офіційного веб-порталу ДПС та у розділі «Необхідно знати» Загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу.

5. Системи оподаткування суб'єктів господарювання.

Матеріали Пункту плану представлений у вигляді презентаційного матеріалу.